

EFI-k gazdálkodása és szervezeti nehézségei a Parádfürdői Egészségfejlesztési Iroda tapasztalatai alapján

Szakács Ibolya, Parádfürdői Egészségfejlesztési Iroda

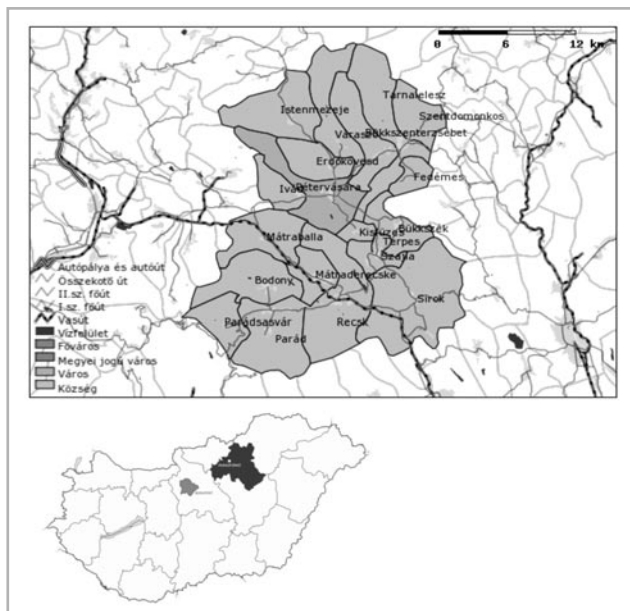
Az 2013 nyarán a TÁMOP „Egészségre nevelő és szemléletformáló életmód programok a kistérségekben” című projekteknek köszönhetően létesültek Egészségfejlesztési Irodák (EFI), melyekben a kétéves megvalósítási időszak után a fenntartási időszak tervezése folyik. Ennek érdekében a megvalósítási tervek felülvizsgálata, gyakorlat módosításai, és a hozzá kapcsolódó költségstruktúra áttekintése történik. A Heves megyei Pétervásárai járás Egészségfejlesztési Irodájában a pályázat első évének végére nyilvánvalóvá vált, hogy az előrehaladás és a célok, indikátorok megvalósítása érdekében a programszerkezet átalakítására van szükség, ami bizonyos költség átcsoportosításokat követel.

In the summer of 2013, Health Promotion Offices (EFI) were set up thanks to the Social Renewal Operational Programme's (TÁMOP) project entitled 'Health Education and Awareness-Raising Programs for Micro-regions'. Following their two -year implementation period, the maintenance period is now being planned. To this end, we have reviewed the implementation plans, the amendments to implementation in practice, and the associated cost structure. As a result, it has become apparent at the Health Promotion Office of the Pétervására district of Heves County that in order to continue to progress and to reach the targets and indicators, it is necessary to carry out some budget reallocations.

BEVEZETÉS

Az uniós forrásból felállított és idestova 2 éve működte-tett Egészségfejlesztési Irodák (58 járásban) új elemek a népegészségügyi intézményrendszerében. A létrehozásukat és működtetésüket finanszírozó projektek lassan a záráshoz közelednek, vagy éppen ezen hetekben lépnek át a fenntartási időszakba. Egyaránt sajátja ennek az időszaknak, a projekt megvalósulásának értékelése és a fenntartási időszak tervezése. A Parádfürdői Kórházban működő iroda, – amely a Heves megye Pétervásárai kistérség egészségfejlesztését hivatott biztosítani, – pályázati ciklusában a finishez érkezett [1]. A kistérség földrajzi elhelyezkedését az 1. ábra mutatja.

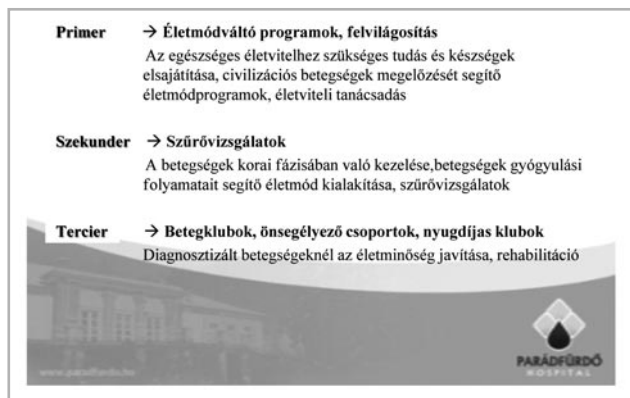
A WHO terminológiája szerint a „health promotion” szemléletében zajló egészségügyi struktúra átalakítás fő irányaként a prevencióra és a tudatos egészségmagatartás kialakítására irányuló tevékenységek szerepének minden szinten jelentős növekedése indult el az elmúlt évtizedben. Azon beavatkozásokra fókuszál a népegészségügy, melyek célja

1. ábra
A Pétervásárai kistérség

az emberek képessé tétele arra, hogy ellenőrzést gyakoroljanak saját egészségük felett, és azt fejlesszék. Nem egyszerűen egészségnevelés vagy prevenció, hanem az egészség megtartására és fejlesztésére irányuló tudatos magatartásformák és szemléletmódok összessége került az új intézményi hálózat fókuszába [2].

A pályázati célok kötelező tartalmi elemeinek megfelelően szerveződött az irodánk munkája, ami az egészségi állapot felmérés, kockázatbecslés, szűrővizsgálatok, életmódváltást támogató programok, különböző egészségi intézményeken túlmutató színtereken, a háziorvosi praxisokkal együttműködve történik, lásd 2. ábra.

2. ábra
A prevenció szintjei

A többszintű célok meghatározását első lépésként 3 szintre csoportosítottuk.

- Rövidtávú célként megfogalmaztuk a lakosság figyelmének felhívását, hogy megismerjék az egészségfejlesztés gondolatát.
- Középtávú célként az egészségtudatos gondolkodás kialakítását, ezzel kapcsolatos alaptudás elérését, tévedések felszámolását, információk hiteles és pontos átadását, képességek kialakítását fogalmaztuk meg.
- Hosszú távú célunk a magatartásváltozás elérése, megszerzett tudás használatának életformává válásának támogatása.

A közép és hosszú távú célok megvalósítását az egyéni és a csoportos életmód programok szolgálják, melyek során személyre szabott életmódváltásban segítjük a klienseinket.

A tevékenységek a célok és feladatok végrehajtását biztosító az alábbi stáb felállítására került sor :

- Szakmai vezető 40 óra / hét
- Egészségfejlesztési asszisztens 40 óra / hét
- Szűrési koordinátor 20 óra / hét
- szűrési asszisztens 20 óra / hét
- Dietetikus 10 óra / hét
- Mentálhigiénés tanácsadó 12 óra / hét
- 3 gyógytornász 12 óra / hét
- 1 sportoktató 12 óra / hét

A csoport munkáját segíti, egy képzett roma egészségügyi mediátor.

A pályázati megvalósítás során a tervek felülvizsgálata vált indokolttá, ami a programterv módosításait, és ahhoz kapcsolódó költségek áttervezését tette szükségessé. Egyik fontos változtatás volt a szervezésben, hogy az iroda működésének megismertetése – terveinket, a programjainkat és a lehetőségeket, amit a lakosság számára nyújtani tudunk, – a települések vezetőivel, érintett partnerekkel, háziorvosi szolgálat résztvevőivel, védőnőkkel stb., személyes beszélgetések, konzultációk során kell megtennünk. Az első meg nem értések után egy folyamat eredményeképpen, többszöri tájékoztatás után sikerült az együttműködések kialakítani.

A másik korlát, amit át kellett törni az volt, hogy a térség fizikai elhelyezkedéséből adódóan nehéz eljutni az EFI-be, rossz a tömegközlekedés, illetve nincs is minden településről közvetlen eljutási lehetőség Parádfürdőre. A kialakított EFI rendelő a tervek szerint helyet ad az egyéni tanácsadásoknak, azonban a kliensek információ hiányában és a fizikai megközelítés nehézsége miatt a dietetikus és mentálhigiénés tanácsadó és a gyógytornász ezen fogadóórái kihasználatlanok maradtak.

Az egyéni tanácsadások kihasználtságának növelésére a munkatársak tanácsadásait kivittük a járás településeire. Az EFI által kínált szolgáltatások közvetítésébe bevontuk a háziorvosok asszisztenseit, akik a tájékoztatják a rendelőben megfordult lakosokat, és irányítják őket az adott telepü-

lésen a kihelyezett EFI fogadóórákra, a diétás tanácsadásokra, mentálhigiénés tanácsadóhoz. A 17 háziorvosi körzetből eddig 8-ban sikerült az együttműködést kiépíteni, aminek eredménye, hogy több mint 40%-kal nőtt az egyéni tanácsadáson résztvevők száma.

A gyógytorna csoportok számát növeltük, további településeken szerveztük meg, így az 5 óra kihasználatlan egyéni gyógytorna helyett a 4 csoporton túl további 2 csoportban, csoportonként 10-20 fő rendszeres mozgását tudtuk megszervezni.

Harmadik nagyobb költség átcsoportosítást az igényelte, hogy a tervezett egészségnapok helyett a nagyobb szűrőbuszos kitelepüléseket a térség településeinek nagy rendezvényeire vittük, így azon lakosokat is elértük, és bevontuk a szűrő vizsgálatokba, kockázat becslésekbe, akik nem a szűrésre jöttek.

A 1. táblázat mutatja a 24 hónapra tervezett költségeket, hogyan sikerült átcsoportosítanunk a módosítások költségeinek és az eredmények biztosítása érdekében.

eFt	Tervezett költség 24 hónap	Módosított költség 24 hónap
Bér és járulékok	27 245	27 245
Üzemanyag költség	0	2 000
Háziorvosok díjazása	5 200	2880
Asszisztensek motivációja	0	1 750
Dietetikus	2 640	3 240
Roma mediátor	2315	2315
Pszichológus (mentálhigiénés tanácsadó)	8 400	3 840
Pszichiáter	4 200	1 890
Szűrőbusz	6 400	12 187
Szűrési anyagok	6 023	7 100
Szórólapok, tájékoztatók	3 088	4 500
Kör email, SMS szolg.	1 422	0
PR film	1 253	1 802
összesen	65 871	65 253

1. táblázat
A Parádfürdői EFI tervezett és átszervezés utáni költségek összehasonlítása (forrás: Szakács I. 2014.)

A fenntartási időszakban a 1. táblázat összegzését továbbgondolva megállapítható, hogy a kialakított programok, csoportok, szűrések, tanácsadások rendszere évi 32-34 millió Ft finanszírozásból fenntartható, ami azonban nem tartalmazza az eszközök pótlását, ingatlan amortizációját. Az átszervezés eredményeként az egyéni tanácsadások látogatottsága többszörösére növekedett, és a kliensek indikátorunkat több mint 350%-ra sikerült teljesíteni. A 2014 tervezett 1500 fő klienskapcsolat helyett 5357 főt értünk el.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az utóbbi két évtized népegészségügyi programjai elvérző próbálkozások maradtak. A Parádfürdői példa is igazolja, hogy az eredményesség kulcsa, hogy sikeresen tudjunk kapcsolatokat kiépíteni és a szerevezés során figyelembe venni a helyi viszonyokat. Továbbá fontos az EFI-k személyi állományának összeállítása, ahol a szakmai felkészültség mellett az egyéni és csoportos tanácsadásban való jártasság kiemelten fontos, valamint a munkatársak példamutatása javíthatja és ronthatja az eredményességet (pl. elhízott, dohányzó munkatársak).

Az eredményeinkhez több tényező járult hozzá. A fent részletezett módosítások, szervezési átalakítások, a megfelelően kiválasztott munkatársak és nem utolsósorban a fenntartó Parádfürdői Kórház vezetésének szándéka és maximális támogatása a célok eléréséhez, valamint a szakmai munka körülményeinek biztosítása. Az EFI-k hálózatának kiépítése, és a továbbfejlesztése, megfelelő finanszírozás biztosítása, és többi EFI eredményessége azonban mindenképpen szükséges ahhoz, hogy sikerüljön az ellátórendszerben stabilizálni helyzetünket.

IRODALOMJEGYZÉK

[1] TÁMOP-6.1.2/LHH/11/B kódszámú „Egészségre nevelő és szemléletformáló életmód programok a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben” című pályázat útmutatója.

[2] Mabalski N., Dózsa Cs: Hogyan tovább Egészségfejlesztési Irodák, azaz mennyi az annyi? IME – Az egészségügyi vezetők szaklapja, 2014. 13(10)p.5-11.

A SZERZŐ BEMUTATÁSA

Szakács Ibolya okleveles népegészségügyi szakember – egészségfejlesztő. Az Orvostovábbképző Egyetem Egészségügyi Főiskolán népegészségügyi felügyelőként végzett 1987-ben. Több területen szerzett tapasztalatot: higiénikus élelmiszergyártásban, munkahelyi egészségfejlesztési – életmód tanácsadó coachként, versenysportolók táplálkozási tanácsadója. 2014-ben a Pécsi Tudomány Egyetem Népegészségügyi karán Egészségfejlesztés szak-

írányon mesterdiplomát szerzett. Diplomamunkájának témája a komplementer gyógyítók elfogadottsága és beépíthetősége az egészségfejlesztésbe. Az Egri Eszterházy Károly Főiskola Sporttudományi Intézet oktatója, egészségfejlesztés módszertan és táplálkozástan témakörökben vezet kurzusokat. A Közép-Európai Rekreációs Társaság által kiadott Rekreáció című szaklap táplálkozási rovatának vezetője, táplálkozási tanácsadója. Az Egri Életreform Egyesület (civil szervezet az egészséges életmód segítésében szervez programokat) elnöke. Az 2013-ban alakuló Parádfürdői Egészségfejlesztési Iroda szakmai vezetője.

Előadás-sorozat szépkorúaknak

Számítógép-kezelést és egészségtudatosságot is tanulhatnak mostantól a nyugdíjasok Nyíregyházán a Szépkorúak Akadémiáján.

Ismereteik szélesítésére április 15-től rendszeresen előadásokon vehetnek részt az 50 éven felüli és a nyugdíjas nyíregyháziak. A Debreceni Egyetem Egészségügyi Kara Nyíregyháza önkormányzatával közösen útnak indítja a Kelet-Magyarországi Szépkorúak Akadémiáját.

„Az oktatásnak minden életszakaszban szerepe van: iskoláskorban ez magától értetődő, ám legalább ilyen fontos az idősek képzése, hogy a szellemi frissesség minél tovább megmaradjon, és új ismeretekre is szert tegyenek. Ezért hívtuk életre a nyugdíjasok akadémiáját” – magyarázta Semsei Imre dékán.

A Szépkorúak Akadémiája évtizedes hagyományon alapszik hazánkban. A rendezvény célja, hogy az idősek olyan ismeretekre tegyenek szert, amellyel egészségesek és hosszú életűek lehetnek, valamint lépést tudnak tartani a modern korról. Előadásokat hallgathatnak a helyes életmódról és táplálkozásról, a szellemi és fizikai aktivitás jelentőségéről.

A szervezők a jövőben nemcsak az előadásorozatot szeretnék folytatni, hanem kurzusokat is szerveznek majd. Ezen az ötven éven felüliek olyan ismereteket kaphatnak, amelyet ők maguk igényelnek a számítógép-kezelésétől a házi ápolásig. Az akadémia harmadik lépcsőjében pedig az önkormányzat egy olyan „Korközpont” kialakítását tervezi, amely segíthetné az idősek mindennapi boldogulását.

Forrás: Sajtóiroda – DO